

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ**Од Првото продолжение на 82-та седница на Собранието
На Република Македонија одржана на 9.12.2004 година**

Седницата се одржа во просториите на Собранието на Република Македонија, сала 1, со почеток во 11,55 часот.

Седницата ја отвори и со неа претседваше Љупчо Јордановски, претседател на Собранието.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со 82 седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците, Каролина Ристова, Есад Рахиќ, Слободан Даневски, Зоран Крстевски, Ванчо Ѓеорѓиев, Цветле Јаневска, Љубчо Ѓеорѓиевски, Никола Груевски, Петар Наумовски, Сашко Кедев, Орданчо Тасев, Слободан Чашуле, Али Ахмети, Ѓзим Острени, Мендух Тачи, Хусенцевад Хусеини и Љубе Бошковски, ме известија дека се спречени да присуствуваат на седницата.

Застанавме кај точката 15. - **Предлог на закон за Стопанска комора на Македонија.**

Претресот по текстот на Предлогот на законот е заклучен.

Предлогот на законот го ставам на гласање.

Ве повкувам да гласаме.

Гласале 64 пратеника, 50 гласале за, 1 воздржан, 13 гласале против.

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за Стопанска комора на Македонија.

Минуваме на точката 16. - **Предлог на закон за установите.**

Предлогот на законот, извештаите на работните тела на Собранието, ви се доставени односно поделени.

Комисијата за политички сисем и односи меѓу заедниците, Комисијата за образование, наука и спорт, Комисијата за култура и Комисијата за здравство му предлагаат на Собранието, предлогот на Законот за установите да се разгледа како Нацрт на Закон.

Предлогот на Комисиите го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Гласале 68 пратеника, 68 гласале за, нема воздржан, нема против.

Констатирам дека Предлогот на комисиите е усвоен.

Отворам пререс по Нацртот на законот.

Молам, кој бара збор,

Има збор, госпоѓа Еленора Петрова Митевска.

ЕЛЕОНОРА ПЕТРОВА МИТЕВСКА:

Господине претседателе, секако дека има потреба од донесување закон за установи кој што нам ни беше доставен во фаза на предлог закон. овој закон е значаен заради регулирање на прашањата што се однесуваат на сите облици на организирање и на вршење на дејности на јавни услуги, кои што се од јавен интерес од сверата на културата, на образованието, на здравството, на социјалната заштита и други дејности.

Меѓутоа, добро е што Собранието денеска изгласа дека е потребно овој закон да биде донесен како Нацрт закон, бидејќи во фазата која ќе претстои разгледувањето на овој закон треба да биде потранспарентно, односно дека е потребно да има повеќе јавни расправи на кои што заинтересираните чинители ќе можат да ги кажат своите забелешки на закон кој што треба да биде донесен. Особено е важно да се каже дека овој закон кој што сега се нуди е од 2001 година и секако дека од овој период се случиле одредени промени, така што сите субјекти кои се заинтересирани ќе треба да кажат свое мислење и свој став. Најмногу интерес кај вработените во сферата на културата во институциите предизвикаа главите 7 и 9, кои што се однесуваат на вработените во установите кои што треба да се приватизира. Се смета дека за таа цел треба да има некој заштитен механизам со кој што вработените во институциите, во установите од сверата на културата би требало да се заштитат и во таа смисла не пречено да ги обавуваат своите дејности во областите на културата.

Во однос на делот кој што се однесува на приватизацијата на установите, повеќе пати од чинителите што ги тангира оваа тематика е кажано дека не даваат гаранција за институциите од сверата на културата кои се нарекуваат јавни установи, во смисла на задржување на дејноста и после приватизацијата. Опасноста и стравот кај вработените е дека може да се случи доколку се приватизира одредена институција, дека после тоа ќе престане да врши одредена дејност, конкретно од сверата на културата и експертите и специјалистите вработени како културни работници во таа свера, нема да можат да ја обавуваат дејноста понатаму во тие институции.

Можеби во однос на понудениот модел на приватизација и тука треба да се најде најсоодветен начин, како да се приватизираат институциите, односно установите од сверата на културата.

Значи го поздравувам начинот на донесувањето одлуката да се работи во нацрт фаза, бидејќи претпоставувам дека за оваа проблематика има што да се каже.

Благодарам.

(Со седницата продолжува да претседава г-динот Слободан Најдовски, потпретседател на Собранието)

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

За дискусија се јави госпоѓа Славица Станковска.

СЛАВИЦА СТАНКОВСКА:

Како и колешката, јас се согласувам дека добро е што овој закон го носиме. Знаев иницијатива на одредени комисии за тоа денеска овој закон да го гледаме како нацрт, а не како предлог на закон, но незнаев дека и Собранито ќе го усвои овој предлог од одредени комисии.

Без разлика на тоа, јас кратко ќе се произнесам и ќе укажам на некои мои видиувања за овој закон.

Во целина можам да кажам дека законското решение е добро. Ќе ги потенцирам и оние дел од аспекти кои ми се допаѓаат и кој мислам дека треба да се потенцираат, а исто така ќе укажам на некои мои дилеми, на некои забелешки од ова законско решение.

Сепак мислам дека е добро што прифативме ова да биде нацрт предлог на законот, заради тоа што од првата фаза на законот што бил доставен, тоа било во 2002 година, и претходниот парламентарен состав му дал виза на Предлог на законот. Добро е што ќе имаме можности и ние во разгледување на оваа Нацрт фаза и други субјекти да дадат удел во создавање на едно законско решение. Како што и во законот се укажува целта што треба да се постигне, тоа се претпоставки за спроведување на уставни определби за реформа на Уставот на Република Македонија, исто така, да се создадат услови за основање на установи од сите видови на сопственост, а исто така и сите тие установи без разлика на видот на сопственост да имаат еднакви услови за пазарно стопанисување.

Во член 4 од овој закон се предвидува дека установите можат да бидат јавни, приватни и мешовити. Добро е што е тоа така, заради тоа што јавните установи кои имаат национален карактер и во кои се сместени националните богатства на Република Македонија, јасно е дека не може да бидат предмет на приватизација. Јавни установи можат да бидат национални исто така, кои ќе ги основа Република Македонија, Владата или Собранието на Република Македонија, може да бидат од локално ниво, на кое ниво се јавуваат советите на општините и Град Скопје, како основачи, може да бидат мешовити и со иницијатива на приватни лица, со приватен капитал.

Во член 14 се укажува дека установата може да се основа со елаборат за основање на установи утврдено дека основачот обезбедил или дал гаранција дека ќе обезбеди. Е, сега, ова дека обезбедил по мене е во ред, а кој вид на гаранција?

Кога станува збор за финансиски план тука може да постои некоја гаранција но кога станува збор за структура на вработени кои согласно нормативи и оние стандарди кои треба да бидат вработени во соодветни установи, не знам каков тип на гаранција ќе даде, во случај, на пример кога ќе добие дозвола за основање некое приватно лице или без разлика дали е мешана установа дека тој број на вработени на стручни кадри кои ги пропишуваат одредени нормативи и стандарди и ќе бидат вработени. Не знам тука можеби треба да се размисли да се види кои би биле тие гаранции, заради тоа што со елаборатот може сигурно да се предвидат, но не знам дали ќе постои во втората фаза и проверка за тоа дали соодветни стручни кадри неопходни за одредена установа и се вработени во дадената установа.

Добро е што без разлика на типот на установата законодавецот предвидел можност за контрола и надлежните министерства дали се од образование, од труд и социјална политика или од култура, може да врши контрола и да утврдува недостатоци при работење на соодветна установа, тоа сигурно да го констатира, постои законска можност за одреден временски период, сигурно не пократок од 30, и не подолг од 90 дена, да се укаже и да се даде можност за отстранување на тие недостатоци, а сигурно доколку не надлежното министерство да преземе мерки за забрана на работа на одредена установа.

Кога станува збор за органи на управување во член 42 се предвидени најмалку три а најмногу 15 члена, сигурно бројот ќе варира во зависност од големината на институцијата, но можеби е добро, еве едно мое размислување, да се дефинира според големината на институцијата и бројот на членови кои што ќе го сочинуваат органот на управување.

Добро е што се ограничува можноста директорот да има или остварува некој интерес во институција во која работи и тоа би овозможило ефикасно раководење и управување со дадената институција.

Неспоивост на функција претседател на орган на управување односно директор на јавна установа со функцијата пратеник во Собранието на Република Македонија, претседател и членови на Влада на Република Македонија како и со функции градоначалник и тоа е добро заради тоа што основачите на некој начин не би можеле да имаат интерес од дадените установи.

Членот 50 став 2 предвидува дека во случај кога ќе се распише конкурс за именување на директор и ако не се избере соодветен кандидат, став 2 од овој член предвидува да се именува вршител на должност, но не се потенцира од кој ред ќе биде, кој може да се избере. Според мене добро е да се предвиди заради континуитет и квалитетот на работата на соодветната институција или установа како што е во Законот за образование, за основно и средно образование, а в.д. директорот во период од шест месеци што ќе ја врши функцијата директор да биде од редот на вработените.

Реков пред малку добро е што постои уште еднаш тоа во член 56 е дадена можност за контрола и увид во дејности доколку дејноста не се извршува, соодветното министерство да интервенира. Тоа посебно во приватните установи, тоа значи дека надлежноста на министерството не е ограничена и тука е до крај и дека дејноста без разлика дали ќе дојде до приватизација или не дејноста нема да биде загрозна.

Кога имаме приватизација на одредени установи исто така и тука има некои мали забелешки. Еве, ќе го потенцирам и ова, добро е дека цени на услуги и други видови надоместоци се створени врз основа на критериуми и т.н., но вели вака, во став 2, цените и други надоместоци за определена категорија на граѓани утврдена со закон може да биде субвенционирана. Тоа е според мене добро да се предвидат за одредена категорија на граѓани соодветни субвенции, за користење на услуги на установите.

Приватизација рековме не на сите, на одредени установи е можна, е сега кога станува збор за приватизација мислам дека овде кога се прават овие проценти и во ред е 5% се отцепуваат бесплатно на невработените, 20% се откупуваат под повластени услови од вработените и 75% се продаваат на јавна берза.

Во член 97 став 2 стои дека вработени во јавна установа што се приватизира ако работеле најмалку две години пред денот на влегување во сила на одлуката за приватизација, мислам дека овде можеби може да се размислува на некој начин да се даде рангирање според минатиот труд, според години на минат труд па и на некој начин предност во приватизацијата на дадените установи.

Кога се приватизира, колегите се веќе нетрпеливи, јас ќе бидам многу кратка, кога ќе дојде до приватизација на одредена установа се вика дека оној што ќе ја поседува установата ќе има обврска една година да ги задржи на работа луѓето кои што се вработени во таа установа. А, во случај кога установата нема да биде продадена таа може да биде закупена. Тука исто така имам една забелешка. При

давање под закуп приоритет имаат вработените во јавната установа кои се распоредени на работни места во организациона единица на таа установа најмалку шест месеци пред денот на влегување во сила на овој закон. Мислам дека и шест месеци се мал период за да му се даде, па, и тука можеби треба да постои некој приоритет во зависност од годините на минат труд во дадената установа. Закупецот е должен да ги преземе вработените, а во случај кога ќе имаме целосна приватизација лицето што ќе биде сопственик...

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Госпоѓо Станковска само момент.

Јас би ве замолил колеги, додека дискутира колешката да се сослушаме.

Повелете.

СЛАВИЦА СТАНКОВСКА:

Во ред, благодарам, потпретседателе.

Приватното лице што ќе биде сопственик на установата има обврска само една година да ги држи вработените, а после една година нема никаква обврска кон вработените во установата, а закупецот има обврска во наредните пет години од денот на преземањето да не прогласува технолошки вишок. Мислам дека закупецот и приватникот не се во иста положба. Мислам дека и во првиот случај бројот на годините што ќе бидат загарантирани во кои приватното лице не ќе има можност да прогласува технолошки вишок, треба да се изедначи и да биде пет години.

Тоа се мои видувања во првичното гледање на законот.

Ви благодарам за вниманието, а доколку има потреба ќе можеме да интервенираме во втората фаза со амандман.

Ви благодарам.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Благодарам госпоѓо Станковска.

Следна за дискусија е пријавена госпоѓа Марија Којзеклиска.

Збор има Марија Којзеклиска.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Благодарам потпретседателе,

Почитувани колеги, значи конечно дојде еден можеби од поважните системски закони, на дневен ред во овој законодавен дом, тоа е законот за установите. Како што бевме известени од извештаите на комисиите Предлогот за донесување на овој закон го има поминато ова парламентарно Собрание во 2001 година и добро е што овој Предлог на закон за установите е преформулиран од Предлог на закон во Нацрт

на закон и затоа сосема е нормално да се има огромна концепциска разлика помеѓу Предлогот за донесување на законот и ова што го имаме денеска како Нацрт на законт.

Сигурно дека во делот на парите, односно како да се приватизираат овие установи кои досега не беа приватизирани, а истовремено тоа да биде и кар за вработените и кар за државата и во исто време да биде и успешна и безболна реформа, токму во тој дел, според мене, се јавуваат најголемите проблеми. Не знам колку ќе бидат прифатени забелешките на колегите кои имаат намера да дискутираат по овој Предлог на закон, верувам дека Министерството за правда ќе ги земе во предвид сите забелешки што ќе произлезат по оваа точка од дневниот ред.

Мене лично, искрено да ви кажам, ме плаши крајниот резултат од приватизацијата на нестопанските дејности, спореден со крајниот резултат од приватизацијата на стопанските дејности. Да се потсетиме дека Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, оваа споредба, верувајте според мене е неопходна, значи Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал беше донесен 1992 или 1993 година со кој што се воспоставија нови облици на организирање на стопанските субјекти и со кои се правеше всушност премин на пазарен начин на работење, врз основа на промена на титуларот на сопственоста која од сечија и ничија во претходниот систем, сега стана нечија, со конкретни личности.

Од оваа временска дистанца гледано не е проблемот во тоа кој ги зел фирмите, како ги зел тоа е веќе малку дискутабилно прашање, кое нешто пак не носи до денешните денови кога сме сведоци на тоа кои фирми постојат денес односно кои фирми успешно работат, произведуваат, продаваат, и извезуваат или со еден збор имаат заработка и за сопствениците и за вработените во тие фирми. Секако дека такви успешни фирми можат да се набројат на двете раце. И сега се поставува круцијалното прашање. Кога бројот на успешните фирми од почетокот на приватизацијата до денес се сведува на 10 успешни фирми иако на тие 10 успешни го додадеме бројот од дваесетина нови фирми кои се всушност новоосновани и сите тие мака мачат да купат репроматеријали, да произведат, да го продадат, да имаат заработка што е основната цел на пазарното работење, тогаш можеме само да си замислиме, почитувани колеги, што ќе се случува со установите кога ќе ги приватизираме вака како што е предложено со овој Нацрт на закон за установите.

Поучени од ова досегашно искуство верувајте дека, не верувам дека добро да не речам лошо, не им се пишува баш најдобро ниту на вработените, ниту на новите сопственици на установите.

Другата дилема што постои во овој Нацрт-закон е следнава: Уставот на Република Македонија ги уредил и утврдил принципите, начелата на управување во установите, видовите на установи и во Уставот во членовите од 30 до 50 е оставена можност со посебни закони од соодветните области да се регулира таа материја, пред се поради потребите и спецификите на секоја од дејностите кои што се вршат во установите. Еве и да се слојам со Владата дека е донесен Законот за трговски друштва со кој се уредуваат облиците за организирање и условите за вршење на стопанска дејност и прашањата сврзани со вршењето на дејноста. Постои Закон за трговски друштва, со кого е сублимирана и точно детерминирана надлежноста и прашањата од работата на субјектите. Точно е дека имаме Закон за јавни претпријатија како што е наведено во обрзложението во кој исто така се утврдени формата и надлежностите на тие субјекти за вршење на дејност од јавен интерес. Имаме закони за организација на државната управа каде се уредени органите на државната власт и утврдена нивната надлежност. Сите овие закони уредуваат еден сегмент од општествениот живот и се една заокружена целина која ќе го најде своето место во општеството.

Од друга страна ги имаме јавните установи од областа на образование, наука, култура, здравство, социјална заштита и од други дејности, секоја со своја специфика. Сега некој нас овде да ни даде задача да ги подредиме или она што е актуелно да пополниме некој прашалник во кој ќе ги подредиме по важност установите согласно дејностите кои ги вршат, верувајте дека тоа не можеме да го направиме ние како пратеници во овој Парламент. Тоа некако му доаѓа ако не можеме да ја утврдиме важноста и тежината на секоја од овие дејности која ќе биде помалку важна, која ќе биде повеќе важна, од друга страна со овој Нацрт се бара да се сублимираат сите тие и да се става на исто место. Тоа верувајте ми изгледа како мешање на зејтин и вода, а однапред знаеме дека тие две работи не се мешаат. Нема шанси никогаш да се измешаат.

Во контекст на ова дали воопшто можеме да ги ставиме во исти кош и училиштето и медицински центар и театар и ученички дом и опера, ако знаеме дека секоја од овие дејности си има своја специфична надлежност. Јас се согласувам дека треба да постои една единствена нормативна рамка за решавање, са системско решавање на сите прашања поврзани со установите, но сметам дека

Министерството за правда треба добро да размисли дали овој концепт кој се однесува на приватизацијата на установите кој всушност е препишан од збор до збор кој се нудеше со измените и дополнувањата на Законот за здравствена заштита од членот 200-б до 200-ф, потполно истото е пресликано во овој Нацрт-закон. Секој член од точка до запирка е препишан. Тогаш го менувавме Законот за здравствена заштита, се однесуваше исклучиво на одреден сегмент, сега сакаме ние тоа да го ставиме во еден системски закон, така да ми личи Законот за здравствена заштита кој е лекс специјалист да стане модел, односно урнек за законот лекс генералис. Овој закон за установите треба да биде една рамка или лекс генералис за сите останати закони.

Почитувани колеги, ова беше уводниот дел, во врска со генералните забелешки. Сега да поминам на самиот текст на веќе Нацрт-законот.

Во членот 1 дефинирани се условите и начинот на вршење. Во членот 2 имаме поимник кој има 20 точки и во кои се дефинираат изразите кои се употребуваат во овој закон.

Имаме некои нови кои не беа познати до сега, интересно е на пример положба на владеечка установа, интересно односно функционално поврзување и тн. Мене во овој член точката 20 каде е дефинирано што значи управен договор, ќе ви го цитирам: двостран правен акт од јавно правен карактер кој се склучува помеѓу надлежното министерство и основачот на установата односно физичкото лице кое денеска ја врши како професионално дејноста. Зошто е крстен управен договор не знам, меѓутоа, мене ми личи на договор кој произлегува од Законот за облигациони односи.

Ви Извештајот на Законодавно-правната комисија токму во оваа точка имаше спорен елемент или беше кажана определена нелогичност ако оваа точка се земе во предвид точката 11 каде се вели дека основач е Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, општината односно градот. А од друга страна овде се вели дека овој управен договор ќе се склучи помеѓу надлежното министерство и основачот на установата. Надлежното министерство дали ќе има овластување да може да склучи таков договор, со оглед на тоа како основач во точката 11 е прецизирано дека тоа е Владата на Република Македонија, а министерството е дел од таа Влада.

Членот 3 има една дефиниција во која се вели дека установа е форма на организирање заради вршење на јавна услуга како дејност која не е предвидена, не е подведена под трговска дејност, значи јавна услуга, утврдена со закон нестопанска

дејност и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес.

Мислам дека почитуван министре со овие поими често се бркаат во овој текст, имаме јавна услуга, јавен интерес и јавни овластувања. Мислам дека малку предизвикува конфузија во овој Нацрт на закон.

Еве ќе продолжам во тој дел, јавните овластувања каде се спомнуваат? Во членот 7 - на установата може со закон да и се доверат јавни овластувања. Можеби попрецизна терминологија или соодветна терминологија низ целиот текст на Нацртот треба да биде усогласена.

Во членот 6 имаме употреба на еден термин исто од забелешките на ЗПК или поимник - физичко лице кое дејноста ја врши како професионална дејност на начин и под услови утврдени со овој или со друг закон.

(Во 12,25 часот, со седницата продолжи да раководи претседателот на Собранието господинот Љупчо Јордановски.)

Физичкото лице кое дејноста ја врши како професионална дејност не е утврден во поимникот кој е даден во членот 2. Или треба да го има или треба да го нема во овој закон, со оглед на тоа дека имаме поимник со 20 точки, мислам дека не било проблем да стои точка 21 во која ќе се дефинира што значи физичко лице кое дејноста ја врши како професионална дејност на начин и под услови утврдени со овој или со друг закон.

Сега ќе посочам на една одредба од членот 7 став 2 - кога на установата и се доверени јавни овластувања на лицата вработени во установата кои ги вршат овие работи можат да се применуваат одредбите од Законот за државни службеници. Овој термин може е многу проблематичен или треба односно задолжително се применуваат или не треба да се применуваат. Ова може има двоен аршин, по потреба, ќе го применуваме законот во одредени установи, по потреба нема да го применуваме, затоа што убаво е кажано дека е користен терминот може. Значи, не е задолжително.

Ова што ќе ви го образложам сега ќе се однесува и на вработените во установата или главата на вработени во установа или ќе го поврзам со тој дел, конкретно во членот 82 - вработените во установата правата и обврските од работниот однос ги остваруваат согласно Законот за работните односи освен ако со овој или со друг закон не е поинаку уредено. Ставот 2 со законот со кој се уредуваат условите и начинот на вршење на дејноста од јавен интерес може да се пропише дека вработените во установата правата и обврските од работниот однос ги остваруваат согласно Законот за државни службеници.

Јас, искрено да ви кажам, не ја гледам причината Законот за државни службеници да се употребува во Законот за јавни установи односно сметам дека треба да се преоцени дали лицата кои се вработени во установите од таа категорија би требало да се подведат под поимот државни службеници особено тргнувајќи од рестриктивниот концепт на државната служба утврдена со Законот за државни службеници. Имено, сметам дека треба да се преоцени дали државата како работодавец има потреба за овие вработени да ги наметне истите правила за вработување. Систем на работни места, хоризонтална кариера, оценка за квалитетот на работењето, одговорност за работата, платниот систем и надоместоци на плата и тн.

Ова од причини, што ако се земе предвид различната организациона поставеност на тие институции, хиерархиската поставеност на нивните органи и нивните надлежности, а особено во однос на остварување на правата од работен однос на вработените во нив. Одлучувањето во втор степен и тн.

Поради тоа, дали Министерството не би требало да размисли доколку не се уреди статусот на овие посочени вработени во установите во целост со овој закон, тоа да си остане предмет на материјалните закони. Сметам дека Министерството треба во тој дел да размислува во однос на вработените дали ќе бидат државни службеници или ќе си бидат вработени за кои ќе важат законите за работни односи.

Понатаму, со овој закон имаме генерално три типа на установи јавна, приватна и мешовите. Во определени членови, во определени делови од Законот е уредена постапката како се станува јавна, приватна, мешовите установа, меѓутоа, мене не ми е јасен самиот концепт или што сакаме да добиеме со овој закон. Всушност, она што провејува низ текстот на законот е дека се работи за основање на јавни, приватни и мешовити установи во иднина, во некое идно време. Постојните установи се прашање како ќе бидат приватизирани, дали со одлука на Влада каде сопственик со 100% капитал е државата ќе го пренесе своето право на сопственост на општините, со оглед на тоа дека нам ни претстои Законот за имплементирање на Законот за локална самоуправа. Голем дел од тие надлежности утврдени во членот 22 од Законот за локална самоуправа се однесуваат токму на овие видови на установи за кои ние разговараме. Значи, би сакала да го дефинираме концептот на Владата идно или решавање на проблемите со постојните установи на териториите на општините. Тоа ми е една од генералните дилеми која постои во овој Нацрт на закон.

Околу постапката Министерството се потрудило да ја уреди, очигледно, меѓутоа, има некои сегменти кои мене не ми звучат логично. На пример во членот 16 - таквото основање ги содржи особено тие и тие и доаѓаме до точка 10 - одговорност на основачот за долговите на установата. Дали овде се мисли на долговите кои ќе ги наследи основачот или идниот сопственик или долговите што ќе настанат откако тој ќе го преземе основачкото право во таа јавна установа.

Членот 20 кон актот приложува соодветни документи и под точката 7 - сметам дека постои проблематична одредба во која вели: “Други документи и докази со закон и со нормативите и стандардите”. Ако веќе прецизираме дека треба елаборат, треба документ за обезбедување на простории, список на опрема, листа со податоци, доказ за обезбедена квалитетна финансиска и друга гаранција, договор за заедничко основање, да ги допрецизираме и другите, да не стои таа одредба, да не виси, други документи и дописи утврдени со закон и со нормативите на стандардите. Ние пак ќе ја бирократизираме постапката во однос на основањето на установите.

Членот 22 ставот 2 вели кога со закон или друг акт донесен врз основа на закон, се мисли на одлука на Влада, претпоставувајќи дека се мисли на одлука на влада, затоа што единствено со одлука на Влада може да се основа, меѓутоа, ние упорно сакаме да ги користиме термините друг акт, друг закон, други документи, значи изборот на основачот се врши по пат на отворен повик и сега доаѓаме до ставот 2 дека отворениот повик се објавува во “Службен весник на Република Македонија” и во дневниот печат и ставот 4 вели - постапката за спроведување на отворениот повик поблиску се уредува со закон.

Овој став 2 го поврзувам со членот 23 - за избор на основач на установата од членот 22 од овој закон одлучува органот определен со закон.

Аналогно на вака формулираната одредба оваа одредба укажува дека треба да постои некој друг закон во кој ќе биде утврден органот кој ќе одлучува за изборот на основачи на установата. Значи, пак се враќаме на спецификите и потребите на секоја од дејностите кои ги опфаќа овој закон за установите. Некако не ми се дефинирани поимите, можеби министерот ќе земе збор, па ќе ја образложи интенцијата и подетално ќе даде анализа за овој Нацрт на закон.

Забелешките, неznam дали министерот за правда ги има видено од Законодавно-правната комисија, веројатно ги има, има неколку члена кои се директна колизија сами меѓу себе, членот 24 став 2 со членот 31 став 4 кој се однесува со

почетокот на работа на установата, сметам дека тие во финалниот текст на Предлогот на закон ќе бидат елиминирани.

Една друга одредба не ми е јасна зошто стои тука, членот 25 став 3 - договорот од ставот 1, се мисли на управниот договор кој го склучува надлежното министерство со основачот, значи овој договор кој не е склучен во писмена форма, па ве молам почитувани колеги, ние имаме 25 члена во кои зборуваме што треба се да содржи, каква постапка треба да помине основачот и доаѓаме до член 25 став 3 кој вели - договор кој не е склучен во писмена форма и во рок од 60 дена од денот на правосилноста на решението од членот 24, нема правно дејство.

Не постои никаква логика да се договара усно за една ваква сложена работа која се однесува на основање на установа. Апсолутно не држи место оваа одредба, договорот ако не бил склучен во писмена форма. Писмена форма е и електронската форма, писмена форма е и на машина за пишување, значи сите тие отпаѓаат, останува само устен договор. Мислам дека апсолутно не е во ред да прејудиицираме или да зборуваме претходната постапка усно ќе биде издоговорено и сега ако не е усно издоговорена или ако не е писмено доставена во рок од 60 дена, договорот нема да има правно дејство.

Членот 28 - ако надлежното министерство тврди дека се исполнети условите, согласно став 1 од овој член, донесува дозвола за вршење на дејноста на установата во вид на решение. Дозволата за вршење на дејноста се издава според постапка утврдена со овој или со друг закон. Пак имаме друг закон. На кој друг закон се мисли? Дали тоа значи дека Министерството за правда планира или соодветните министерства планираат да донесат, за некои имаме донесено, меѓутоа, останатите кои не се уредени ќе треба да ги доуредуваме овие одредби и со тој закон. Сите тие меѓу себе да бидат комплементарни и да влегуваат во кошот на Законот за установи.

Колку ќе се успее во тоа, би било добро да се успее, меѓутоа, колку, не знам.

Членот 29 - по правосилноста на решението од членот 28 од овој закон - основачот поднесува барање за запишување на установата во соодветен регистар на установи заради евиденција ако е воспоставен со закон. Регистрите од ставот 2 ги водат надлежните министерства на територијата на Република Македонија, под услови утврдени со закон и правилник за регистрација на установите кој го донесува надлежниот министер.

Членот 31 став 1 вели - по конституирањето на установата, согласно член 30 од овој закон, се врши упис во судскиот регистар. Значи, имаме регистар на

установи заради евиденција, па имаме судски регистар. Двојство на запишувањето или регистрацијата на установите виза - ви Централниот регистар кој го донесовме односно кој е уреден со Законот за централен регистар и во кој постои информатичка база на податоци за правните субјекти во Република Македонија.

Дали треба да се донесе посебен закон за регистрите или тоа ќе остане интересен акт на надлежниот министер во однос на евиденцијата на установите.

Членот 42 “Ако со друг закон е поинаку определено, органот на управување на установата го сочинуваат претставници на основачот и најмалку една третина од членовите - претставници на стручниот орган, доколку со закон е пропишано да се формира таков орган во установата”. А што до колку со закон не е пропишано да се формира таков орган или воопшто нема потреба, установата да смета дека нема потреба таков орган да постои, стручен орган? Пак ги генерализираме работите, а сакаме да ги специфицираме.

Членот 44 “Органот на управување управува со установата, го донесува статутот на јавната установа, донесува и други акти на установата и го следи нивното извршување; го именува и разрешува директорот ако со закон не е поинаку определено; го утврдува финансискиот план и донесува завршна сметка; му предлага на основачот измена или проширување на дејноста и т.н”. Ако оваа одредба се спореди со членот 36 од Законот за локална самоуправа во делот на финансиските планови, ако овој член се спореди со членот 50 од Законот за локална самоуправа и овде имаме колизија по однос на изборот, разрешување на директори, финансиски планови. Усогласеноста на законите што важат во Република Македонија мора да постои. Мора да имаме еден правен систем во кој законите меѓусебе нема да бидат во колизија. За жал, тука имаме можност да видиме дека во колизија се самите членови на законот, значи недоволно, според мене, е разработен и прецизиран овој закон.

Сега, најмногу дилема ми предизвика и членот 48. Во членот 48 е уредено дека директорот од членот 45 став 3, тоа е “Основачот може со актот за основање на установата да предвиди директор на установата да се именува врз основа на јавен конкурс”. Значи, ова што го читам се однесува на избор на директор преку јавен конкурс. Значи, овој директор го именува и разрешува органот на управување, ако со друг закон не е поинаку определено.

Ставот 2, за директор може да биде именувано лице кое ги исполнува условите пропишани со закон и со статуот на установата, под 3 мандатот на

директорот трае 4 години, ако со закон не е поинаку определено и ставот 4, дека истото лице може повторно да биде именувано за директор.

Во однос на ставот 2, сметам дека условите што треба да ги исполнува директорот на установата, треба да се предмет на уредување само на закон како право од работен однос, а не истите да се утврдуваат и со статутот на установата. Со статутот на установата би можело да се доуредат спецификите на дејноста во веќе утврдените законски услови. Значи, Министерството за правда во делот на ставот 2, членот 48 да размисли дали треба да постои и статутот на установата.

Мандатот на директорот трае 4 години, ако со закон поинаку не е определено. Во претходниот член го имаме значи членот 47, став 1 точка 2 се вели “Со менаџерскиот договор од членот 45 став 4 особено се уредува (покрај се друго) и време за кое се склучува менаџерскиот договор”. Менаџерскиот договор го склучуваме за период, еве, да претпоставиме 6 месеци. За период од 1 година. За период од 2 години. Зошто е оваа одредба мандатот на директорот мора задолжително да трае 4 години, кога веќе претходната одредба, со менаџерскиот договор, во кој самиот кандидат кој сака да биде директор и е предложен да биде директор, укажува и ги дава сите негови параметри со кои што ќе може да се види дали тој успешно во иднина, за 6 месеци, за 1 година, за годинапол, за 2 години ќе ја врши таа функција. Сметам дека мандатот овде е непотребна категорија.

Во членот 49: “Директорот (значи пак истиот директор кој може да се избира на јавен конкурс) се именува врз основа на јавен конкурс на начин и постапка утврдени со закон”. Во претходните членови и во самиот закон никаде не постои, всушност не е опишана постапката за именување на директор во нормални услови. Тука велиме врз основа на конкурс, во членот 45 став 3, потоа во членот 46 - ако со актот за основање да не се формир орган на управа, е предвидено да не се формира орган на управување, а управувањето го врши директор, значи имаме се некои други услови “ако, ако, ако”, а ја немаме нормалната постапка за избор на директор.

Е сега и јас ќе го употребам терминот ако, ако веќе правиме системски закон, овој закон за установи, барем тогаш во овој закон прецизно да биде утврдена постапка за избор на директор, што ќе важи за сите установи. Тука неznam колку ќе има влијание спецификата на секоја од тие дејности, меѓутоа факт е дека директорот во сите установи, за да бидат успешни, треба да биде менаџер. И затоа се бара во претходните членови склучување на менаџерски договор.

Според мене, ние мораме да ја генерализираме оваа постапка -избор на директор со овој закон за установите. Барем тоа можеме да го направиме, да се опише постапката за избор на директор, покрај специфичните услови што се наведени во постојниот Нацрт на закон за установи.

Во членот 51, ставовите 2 и 3, исто така има нелогичност. Нема обезбеденост второстепеност во постапката во која органот за управување, пред да ја донесе одлуката за разрешување на директор го известува директорот за причините. На ова решение за разрешување директорот има право на жалба до истиот орган што го разрешил. Двостепеност на постапката немаме. Мислам дека тоа е голем недостаток на овој закон, затоа што со самиот Устав е утврдено двостепеност на постапката и не може ист орган да одлучува и при разрешување и при жалба за истата работа.

Дилема ми предизвика г-дине министри и членот 56 “Во случај на нарушување на работењето, односно вршењето на дејноста на установата или ако установата не ги извршува со закон утврдените обврски, а што не е последица на неизвршувањето на обврските од страна на основачот утврдени со актот за основање, основачот може да преземе мерки со кои се обезбедуваат услови за непречено работење на установата”.

Па го имаме дообјаснувањето што значи нарушување на работата на установата во членот 57.

Во членот 58 имаме ако настане нарушувањето, тогаш основачот може да ги преземе, потточките таму наредени тие и тие работи.

Нелогичноста или мојата дилема доаѓа од изборниот член тоа е членот 56. Што сака да се укаже со овој член? Тука максимално го штитиме основачот на установата кој може да е во право ако смета дека со неговото однесување, неговото однесување нема за последица нарушување на дејноста на извршувањето на обврските, но може да, од искуството што го имаме во овие 14 години, може да постои некаков договор помеѓу основачот, директорот, на органот на управување ако веќе установат нема финансиски интерес, како најбезболна варијанта, а го имаме предвидено тоа и во некои од претходните членови, установата може да се ликвидира. Ако е приватна установа, тогаш за неа ќе важат одредбите од Законто за стечај. Така што, навистина, министерот можеби, јас погрешно ја разбираам поентата на членот 56, 57 и 58, па можеби ако се јави за збор ќе ме разубеди дека јас не сум во право...

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Ако дадете време и простор ќе се јави за збор.

Повелете.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Ќе дадам, ќе дадам. Сепак се работи претседателе за еден закон кој ...

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Само велам дека има уште 8 минути до паузата.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

А, нема да завршам за 8 минути.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Па после паузата ќе продолжите.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Или ќе се потрудам да оставам простор минситерот да се јави.

Главата шестта-Развој, финансирање, вложување и имот на устанвоата, не знам економистите како ја разбираат меѓутоа мене тука ми е се испомешано и наидов на еден многу интересен член. Како да ви кажам, тоа е членот 69 став 3 што се однесува на цените на надоместоците и на услугите.

Ставот 3 вели “Цените и другите надоместоци за определена категорија на граѓани утврдена со закон, можат да се субвенционираат”. Е, кога го прочитав ова многу се израдував , искрено да ви кажам, реков белким нешто во оваа држава ќе почне да се субвенционира. Но, веќе во вторито момент, со оглед наискуството што го имаме со земјоделството и цените на земјоделските производи, искрено да ви кажам, оние што беа воведени од претходната власт беа жестоко критикувани како субвенции, а знаејќи ја штедливоста на Владата, знаев дека овој член ставот 3 нема да профункционира. Сигурна сум дека нема да профункционира. Важно, декларативно си стои дека може да се субвенционираат.

Не ми е јасен на пример зборот “ фондот” во членот 71 став 2, “Договорот за финансиските средства за работа на установата го склучува оснивачот односно фондот” на кој фонд се мисли незнам, “и директорот на установата, врз основа на претходна согласност од органот на управување на устанвоата”.

Главата седма, можеби повторно ќе се јавам за дискусија за некои кои ги прескокнав за да не го задржувам времето, главата седма-Вработени во установата, преесека кажав по однос на Законот за државни службеници и вработените дали да постојат по тој закон или материјалниот закон што постои?

И сега, оваа глава има 6 членови. Од овие 6 членови, само првито член членот 82 се однесува на правата и обврските на вработените. Останатите членови

се членови во кои што се објаснува работењето на установата во услови на штрајк. Значи 5 членови Министерството за правда потрошило објаснувајќи што ќе се случува во текот на штрајкот до колку се појави во установата.

Членот 85 ги надминува сите мои очекувања во разјаснување што сакал авторот да каже со членот 85. Апсолутно недефинирано. Ако сакате колеги прочитајте го, ако не, да си знаете дека членот 85 тука, во овој Нацрт како од Марс да е паднат. Надзорот е посебна приказна. Членот 89, “Ако општиот акт на установата (таков акт не постои никаде, не е дефиниран во Поемникот на кој акт се мисли, не знам, а закон е, треба да го применуваат луѓето во пракса) не е во согласност со Уставот или со закон, надлежниот министер има право да го запре неговото извршување и е должен да поведе постапка” за оценка на законитоста и уставноста пред Уставниот суд на Република Македонија.

Ставот 2 “Надлежниот министер пред да поведе постапка за оценување... ќе донесе решение за запирање на актот од извршување за што ќе ја извести установата и ќе и укаже да ја отстрани незаконитоста во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението за запирање. Ако установата, по истекот на овој рок, не постапи според решението за запирање на актот, надлежниот министер, (значи во рок од 8 дена) од истекот на рокот од 30 дена, поведува постапка за оценување на уставноста и законитоста на запрениот акт пред Уставниот суд на Република Македонија “.

Ставот 3, ако ме следевте добро, следете ме и сега: “Ако постапката за оценување на уставноста и законитоста не биде поведена во рок од ставот 2 на овој член, престанува важноста на решението за запирање на актот од извршување и запрениот акт станува извршен”. Сметам дека тука нема потреба за коментар. Или не е јасно и прецизно дефинирана оваа одредба, а и треба допрецизирање.

Сега доаѓаме до најважниот дел, а тоа е Приватизација на јавните установи. Реков на почетокот, ќе кажам и сега, ова едноставно е препис или “Ресавска школа” од членот 200-в до 200-ф од Законот за измени и дополнување на Законот за здравствена заштита. Апсолутно се е препишано. И сега, да не го читам, тоа го образлагав тогаш...

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Може да продолжите после паузата?

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Не, ќе завршам за 5 минути.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Не 5 минути, 2 минути.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Две минути. Значи сега морам побрзо да зборувам.

Ако ова сега го споредиме со Законот за здравствена заштита само ќе направам една паралела, оваа приватизација на јавните установи треба да се однесува на: универзитети, училишта, институти, Клинички центар, болница, медицински центар, здравствен дома, здравствена станица, градинка, дом, ученички-старечки дом, театар, опера, балет и т.н. со самите овие установи што ги набројав, дали навистина Министерството за правда и ние како пратеници сметаме ќе се изврши успешна приватизација на јавните установи?

Уште еднаш ќе повторам добро е што Министерството имаше слух да го направи и преформулира од Предлог на закон во Нацрт на закон, така што сметам дека забелешките што беа даени, барем од моја страна, во определен дел ќе бидат прифатени.

Благодарам.

На време ли сум претседателе?

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Точно. Само молам, наградата е до парламентарците. Парламентарците го преформулираа тоа во Нацрт-закон, а не Министерството. Така што малку и ние да добиеме кредит.

Пауза до 14,00 часот, продолжуваме во 14,00 часот.

(Паузата започна во 13,00 часот).

по пауза

(Седницата продолжи со работа во 14,00 часот)

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Продолжуваме со работа.

Следен за дискусија е г-ѓа Соња Лепиткова, а потоа г-дин Иван Анастасовски.

СОЊА ЛЕПИТКОВА:

Г-дине потпретседателе, почитувани колеги пратеници,

Предлагачот на законот не го гледам во салата.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Молам службите министерот за правда да го повикаат.

(министерот за правда влегува во салата)

Сега имаме претставник на Владата продолжете ве молам г-ѓа Лепиткова.

СОЊА ЛЕПИТКОВА:

Моето искажување е по предлогот на законот за установите, кој што сега го гледаме во Нацрт верзија и од име на претседател на Комисијата за образование наука и спорт.

Комисијата го разгледа Предлог на законот на установите и преку Извештајот што го достави и до Министерството за правда констатира дека како една основна забелешка која што ја имавме беше тоа дека Законот за јавни установи можеби најнапред требаше да биде донесен пред низата на закони кои што во Собранието беа изгласани и усвоени, посебно поврзани со законите за децентрализација. Јас ќе зборувам само од аспект на образование бидејќи со предлозите што беа понудени со Предлог на законот и поради кој Комисијата констатира и донесе заклучок да овој закон се гледа во нацрт верзија за да се согледаат сите мислења, сугестии и се преточат во законот од аспект на тоа бидејќи се со Предлог на законот, посебно е посочено во главата 4-та - Органи на установата во која се содржани повеќе одредби за одлучување и управување на установите, а кои се различни со соодветните решенија во законите за основно и средно образование, посебно во членовите 43, 44, 50 и 51. Тоа се однесува на членовите на управните одбори, начинот на избор на директор, негово разрешување, временските рамки кои што со овие одредби што се дадени по Предлогот на законот не соодвествуваат со оние кои што се веќе изгласани со законите за основно и средно образование.

Посебно на кое што укажа Комисијата за наука и спорт по она што го доби од страна на ректорската управа, Интеруниверзитетската конференција на универзитетите беше дека Универзитетот има уставно загарантирана автономија со што се подвојува од другите установи кои вршат јавни услуги во областа на образованието, а што се однесува до условите за основање, вршење и престанок на дејноста на универзитет тие се одредени во Законот за високо образование.

Одтаму Комисија во членот 1 од Предлогот на законот за установите предложи да се додаде нов став 2 со кој ќе се утврди одредбата од Законот за установите да имаат супстидијарна примена односно нивна примена доколку со друг закон поинаку не е определено.

Ова треба да се однесува и на науката која треба да се из земе од овој Закон бидејќи согласно со Законото за научно-истражувачка дејност науката врши дејност

од јавен интерес, што е определен од Владата на Република Македонија согласно со Програмата за научно-истражувачка дејност.

Во оваа смисла се предлага статусот на институционалните облици на субјектите од науката да се определи со соодветен закон.

Во однос на приватизација на јавни установи Комисијата оцени дека концептот не треба да прави разлика односно треба да се прави разлика помеѓу приватизација на дејност и на установа. Во тој поглед да се размисли и да се предложи нов концепт односно нова одредба од членот кој што ја уредува оваа материја.

Тоа се главните забелешки кои што ги изнесе Комисијата за образование, наука и спорт и оние кои што беа доставени од страна на научните институции и од страна на Ректоратот на Универзитетот “Свети Кирил и Методиј” . Ние мислиме дека министерот и Министерството ќе ги имаат во предвид и овие забелешки и понатаму во второто гледање на законот како такви ќе најдат своја примена во одредените членови кои што на таа работа се однесуваат.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Има збор министерот за правда, г-динот Иџет Мемети.

ИЏЕТ МЕМЕТИ:

Благодарам г-дине потпретседателе.

Јас се извинувам што на почетокот кога почна расправата по оваа точка не успеав да земам збор, но сепак сметам дека е добро по однос на одредени прашања да се произнесам пред вас пратениците и колку е можно одредени работи кои ги содржи текстот на законот, а на кои беа ставени забелешки или еден вид насоки на тоа дека се отворени прашања или не се јасни. Колку што успеав да забележам и да дадам конкретни коментари на тоа што беше изнесено.

Сепак сметам дека клучно за кое треба да се разговара денеска, а добар е фактот што Собранието усвои Заклучок овој закон да се чита и по трет пат во Собранието, така да ќе има можности и во понатамошната расправа за две клучни системски прашања да се разменат мислења и да се изнесат аргументи за и против. Но, со извинување би сакал на почеток со извинување накратко да се осврнам на тоа што значи потреба на државата за системско уредување на оваа област.

Прво би сакал да нагласам дека потребата од донесување на закон за установите е утврдена уште 2001 година, а сега пред нас се наоѓа Нацрт законот за јавните установи. Ваквата состојба неспорно упатува на фактот дека реформските зафати во сферата на нестопанските дејности во Република Македонија не го следат интензитетот на спроведувањето на структурните реформи во другите

области. Доцнењето на донесувањето на системски закон кој генерално ќе ги уреди прашањата од значење за вршење на јавните услуги во рамките на нестопанските дејности во пооделните области предизвика да се донесат закони кои донесуваат решенија што се однесуваат на прашањата што ги уредува Законот за установите.

Со ваквата пракса во Република Македонија се воспостави различен пристап во регулирањето на заедничките прашања.

Основната цел што треба да се постигне со донесувањето на овој закон меѓу другото е и создавање на единствена правна рамка преку која на ист начин ќе бидат регулирани прашањата што се однесуваат на правната положба на установите, а особено во сферата на статусните промени, основањето, организацијата, управувањето со средствата за работа, одговорноста, надзорот над работењето, како и приватизацијата без при тоа да се доведат во прашање специфичностите на секоја дејност поодделно.

Поодделно ги имаше во предвид суштинските значења на овие прашања и овој закон од аспект на неговата реформска цел поради што и ги нуди решенијата што ги содржи Нацртот на законот. Сосема е јасно дека секој реформски зафат во која и да е област предизвикува различни реакции, било тоа да се во јавноста, како и кај корисниците на услугите. Исто така и кај вработените во соодветните установи како даватели на услугите.

Во оваа прилика сакам да истакнам дека ниеден закон, всушност ниедна правна норма никогаш не може да нуди идеално решение. Решение кое еднаш ќе се зацрта и никогаш веќе нема да има потреба за доградување, затоа што логиката на развојот на општеството насекаде подвлекува менување или изменување и дополнување на уредување на специфичната област. Меѓутоа, ние како Влада сме убедени дека што поскоро донесувањето на овој закон ќе придонесе за побрзо пристапување кон уредувањето кон односите на оваа област, одонсно во нестопанските дејности на единствен начин што од друга страна ќе значи појдовна основа во матичните закони на секоја поодделна дејност да се вградат решенија преку кои ќе се изразат специфичностите на секоја дејност. Значи, законот во никој случај не треба да биде сватен како ограничувачки, туку напротив како наширока правна рамка и основа за надградба во одделните закони.

Почитувани пратеници,

Провоцирани од реакциите во јавноста, а исто така од дебатите кои беа при разгледувањето на законот во комисиите, а и од денешната расправа во

Собранието сметаме дека треба да се осврнеме на две клучни прашања, како што истакнав во почетокот на моето излагање, кои што задираат во она што значи концептот на уредување на оваа област. Тоа се две.

Првото системско прашање е дали со овој закон треба да се уреди до крај, на тоа мислам, апсолутно до крај прашањето кој закон ќе се применува при приватизацијата на јавните установи. Дали исклучиво само овој, кој ќе биде системски, или ќе создаваме можност да се применуваат специфичните закони кои ќе бидат донесени во поделните области.

Второто прашање на кое сметам дека во јавноста, па и кај пратениците има различни мислења е начинот на кој ќе биде вршена приватизацијата, или моделот за трансформација, приватизација на установите.

Во оваа прилика за двете прашања би сакал накратко да укажам на следното.

Прво, едно е поради тоа што измина долг период од утврдувањето на потребата за донесување на закон за установите досега, кога се разгледува Нацртот на законот за установите, како и поради различните размислувања во однос на супстидијарната примена на законот што значи носење на посебен закон, а не овој и моделот за приватизацијата што е предлог на собраниските комисији Собранието да заземе став дека овој закон треба да се гледа во нацрт верзија, за што и ние како Влада ќе го почитуваме тој заклучок на Собранието и го прифаќаме како таков, затоа што се работи за многу важен реформски системски закон кој би требало да оди во три фази.

Во оваа прилика би сакал да кажам нешто во однос на супстидијарната примена на законот.

На седницата на Правниот совет на Владата се заклучи да нема таква примена. Зошто го потенцирам Правниот совет на Владата на Република Македонија? Токму од причината што членови на тој Совет се истакнати професори од оваа област. Едноставно речено неможам и да ги сватам кога и зошто го промениле своето мислење односно својот став.

Ако остане решението за супстидијарна примена на законот едноставно ќе нема ни потреба од донесување на законот од причина што матичните закони во поделните дејности ќе се применуваат само решенијата кои што ќе им одговораат на областите. Тогаш апсолутно потребата што еднаш Собранието ја утврди дека треба да се донесе ваков закон, системски закон, овој закон ќе стане беспредметен.

Понатаму, исто така искажувањата дека овој закон е ограничувачки мислам дека не држат од следната причина.

За да овој закон не биде ограничувачки Владата нуди реашение за благ супстидијаритет односно во некои членови внесена е можноста одредени прашања покрај со овој закон да можат да се уредуваат со посебните закони пред се имајќи ги во предвид специфичностите од областите што даваат такви услуги.

Доколу Собранието, а и понатаму во постапката ќе се смета дека и во други членови треба да се вгради можноста прашањето да биде поинаку уредено, и со друг закон, Владата ќе го прифати тој предлог, но не и генерално супстидијарна примена на целиот закон од причини што ги кажав претходно.

Второ, клучна забелешка и на собраниските комисиии, а исто така и денес при расправата беше кажано е во однос на делот за приватизација. Сакам да образложам зошто Владата се одлучи буквално да го преземе моделот што помина еднаш во Собранието. Затоа што е оценет од страна на комисиите како неререформски итн.

Прво, Владата се одлучи за ова затоа што е само еден модел, барем така мислеа комисиите, без право на комисиите и без да ги земе во предвид спецификите на секоја дејност поодделно. Исто така моделот се критикува дека нуди многу малку на вработените. Само 5% бесплатно и 20% под повластени услови.

На законот му се забележува исто така дека на вработените им дава гаранција да останат на работа по приватизацијата на установата само една година и дека потоа ќе продуцира технолошки вишоци, а може да се доведе во прашање и континуитетот на давањето на услугите односно вршењето на дејноста.

Владата предлага еден модел за приватизација од причина што истиот веќе е вграден во Законот за здравствена заштита каде е утврдена приватизацијата, покрај на аптеките, потенцирам покрај на аптеките и на стоматолошката дејност. Не се точни тврдењата дека предложениот модел во законот за установите не е соодветен за приватизација на дејностите.

Исто така со нудење на само еден модел се ставаат во еднаква правна положба сите вработени во Јавната администрација кои вршат дејности на давање услуги од јавен интерес во нестопанството. Доколку се овозможи секоја дејност да го бира моделот за приватизација ќе се доведиме во ситуација вработените од образованието да го бараат моделот од културата, тие од култураат да го бараат моделот од здравството, а овие од здравството го чекаат законот за установите итн.

Во однос на процентуалните удели овој закон покрај 5% плус 20% за вработените не ги ограничува нив да се јават како купувачи и на останатиот дел од 75% на берза само не се разбира под повластени услови, туку по пазарни услови.

Во однос на континуитетот за вршење на дејноста законот има решение дека оние што ќе ја купат установата, вработените или другите со, Министерството од соодветната дејност склучуваат договор за начинот на вршење на дејноста и обврската за континуирано вршење на дејноста. Истата гаранција за продолжување на вршење на дејноста е вградена и во делот кој го регулира законот.

Во однос на забелешката дека законот гарантира задржување на вработените само една година без можност за прогласување на технолошки вишок за таа година, а потоа нуди неизвесност и можност за зголемување во државата на невработеноста. Сметаме дека не може да се бара од приватните сопственици што вложиле средства при купување да продолжат да работат со загуби. Генерална забелешка на законот исто така е дека ваков концепт подразбира колективна приватизација на сите постојни установи, универзитети и институции. Едноставно констатација која не е точна.

Законот нуди само модел на приватизација и не уредува кои субјекти поименично ќе бидат приватизирани, ниту дека со донесувањето на овој закон сите постојни установи во сите дејности ќе мора да се приватизираат. Предмет на поодделните закони на соодветните дејности е да се уреди што ќе се приватизира а што ќе остане како национална установа.

По однос на забелешките што беа дадени и во комисиите и при расправата на денешната седница а кој се однесуваат на несуштински или на несистемски прашања како што е преработка на одделни членови, појаснување итн. Мислам дека сите овие забелешки се прифатливи, добредојдени се и треба да се прифатат и да влезат во законот со цел законот да бите што почист и поприменлив.

На крајот, ќе дозволите, бидејќи беа отворени неколку прашања по однос на одделни одредби од законот кои јас успеав да ги забележам, сакам да дадам кратки објаснувања.

Првото прашање кое го забележав беше прашањето дека законот, по однос на евиденцијата на установите, не нуди јасни решенија туку е конфузен затоа што нуди неколку вида на регистри. Мислам дека не стојат таквите аргументи од причина што законот нуди два вида на регистри. Едниот е задолжителниот, за после како правен субјект установата ќе мора да се запише во судскиот регистар. Вториет е регистар на евиденција, ако може така да го наречеме, кој ќе го води секое министерство, зависно од областа. Тој не е задолжителен. За да има или да нема раков регистар со посебни закони ќе одлучат посебните области ако оценат дека

има потреба одреден орган на државата, или министерство, да има една таква евиденција.

По однос на забелешките за директорот или органот кој ќе управува со установата, нашата идеја е во овој закон да нудиме неколку модели, не единствен. Од таа причина решенијата се разликуваат едно од друго, во законот. Значи, се остава можност, зависно од областа, да се избира начинот, како што рековте вие пратеничке дека може да има и менаџерски тим итн.

По однос на членот 71 став 2, прашавте на кој фонд се мисли. Во однесени области има фондови, а во други области, како што е образованието се има предвид дека може да се формира таков фонд.

Исто така имаше една забелешка зошто по овој закон, по однос на работните односи на вработените може да се применуваат и двата закони и Законот за работни односи и Законот за државни службеници. Ве информирам дека генерално ќе се применува Законот за работни односи. Меѓутоа, бидејќи во Законот за државни службеници кој исто така е системски, има упатувачка норма дека може и во јавните установи да се применуваат соодветно одделни одредби од тој закон, значи со тоа решение создаваме можност односно отвораме законска можност соодветно да се применуваат и одредбите од Законот за државни службеници, а генерално ќе се применуваат одредбите од Законот за работни односи.

По однос на одредбите односно главата која го уредува штрајкот, тргнувајќи од тоа дека јавните услуги концептуално може да бидат и стопански и нестопански, значи во јавните претпријатија или во јавните установи, тргнувајќи од таа констатација се преземени одредбите од Законот, што сметаме дека не е лошо и не е грешка затоа што ќе можат на ист начин и со исти правила на игра за остварување на тоа работничко право и во едната и во другата област да има ист систем на правила за остварувањето правото на штрајк на вработените.

И уште едно забележав, на кој општ акт се мисли. Поимот општ акт значи и статут и друг општ акт кој уредува прашања од областа, а кои ги носат органите кои управуваат со установата.

Благодарам на вниманието. Сметам дека се работи за закон кој е и те како крупен и многу важен и покрај што Собранието донесе заклучок да се чита уште еднаш во Собрание, јас сум убеден дека по неколку прашања пак останува да се имаат различни мислења затоа што е тешко на вакви крупни законски проекти сите да мислат исто.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам министре.

Госпоѓо Којзеклиска, повелете имате реплика.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Благодарам претседателе.

Мене ми е драго што министерот за правда го даде тоа образложение кое требаше да биде дадено на почетокот, меѓутоа и сега не беше доцна, за да разјасниме одредени дилеми кои постојат, при читањето на овој закон.

Од ова што успеав да го слушнам и министерот факт е дека во однос на самиот предлог и во министерствата и во Владата постојат или не се дефинирани, да не бидам премногу строга, постојат концепциски разлики, не е дефинирано дали треба да имаме субседијарна примена или не треба да имаме таква примена на овој закон односно дали одделните надлежности, основањето и работата на установата, треба да биде уредено со посебни закони со оглед на потребите и специфичностите кои ги вршат тие дејности.

И во однос на дилемата за приватизација на установата, јас знам дека министерот за правда ги има искуставата од понудените решенија од Законот за здравствена заштита по однос на дефинирање на начинот на приватизацијата. Ние почнавме со приватизација на аптеките, меѓутоа ние не го знаеме исходот прво од самиот процес. Ако се земе предвид дека не може во исто време да биде ист начинот на приватизација на Институтот за македонски јазик и на детската градинка. Не може на ист начин да биде приватизиран Институтот за земјотресно инженерство и за инженериска сеизмологија со старечки дом или со ученички дом. Тука се тие концепциски разлики. Јас се согласувам со министерот дека со еден закон не може да се уреди се и не постои идеален закон. Меѓутоа, за оние делови каде можеме да најдеме заедничко решение, или кои се однесуваат на заеднички надлежности во однос на избор на органи на управување и на директор, можеби ќе треба да се размисли, добро е што законот сега оди во нацрт закон. За вработените сакам да кажам, во однос на тоа кој закон ќе биде применуван, дали Законот за државни службеници, дали Законот за работни односи, уште еднаш треба да се размисли, иако постои упатувачка норма, меѓутоа она што е задолжително за државните службеници, дали не треба да се размисли дека истото треба да биде задолжително и за вработените во установите.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Господине Голомеов имате реплика?

Повелете, имате три минути.

БЛАГОЈ ГОЛОМЕОВ:

Благодарам господине претседателе.

Само кратко јас би потенцирал во однос на заклучокот што е доставен од страна на Комисијата за образование.

Јас ги разбираам аргументите на министерот дека одредбите од овој закон не би требало да има субседијарна примена бидејќи ќе се постави прашањето зошто воопшто се донесува овој закон ако важат сите други закони кои регулираат одредени области. Меѓутоа мора тогаш во законот децидно да се потенцира за кои институции овој закон или одделни одредби од него нема да важат. Не е можно на ист начин да се бира директор и декани на факултетети односно да се нарушува уставно загарантираната автономија на државните универзитети. Затоа сметам дека има прашања кои во законот мора да се потенцираат, одредби кои нема да важат или ќе се применуваат во други закони кои владеат во Република Македонија. Слично е и со изборот на раководните лица во средното и основното образование. Ние веќе имаме донесено закони за основно и средно образование и тие критериуми и начини на избор на раководните структури треба да се усогласат на овој закон. А она што се однесува на научните институции, што исто беше потенцирано, и тука треба да се размисли односно да донесеме закон кој нема да биде во спротивност со она што претставува вредност во Република Македонија. Посебно пак потенциран, кога се зборува за универзитетите кои имаат уставно загарантирана автономија.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Повелете господине Атанасовски имате збор.

ИВАН АТАНАСОВСКИ:

Благодарам почитуван претседателе, господин министре, колеги пратеници,

Се јавив да зборувам по однос на законот кој е денес на дневен ред затоа што имав прилика да бидам на две собраниски комисии, да го разгледуваме каде го кажав своето мислење па би сакал и тука нешто да подискутирам. Меѓутоа, министерот се јави пред јас да земам збор и даде образложение на поголем број дилеми што ги имавме по однос на предложениот текст на законот, така што јас ќе

барам одговори само по еден дел од министерот, за одредби кои се нејасни.

Ќе тргнам по ред.

Ова е еден од ретките закони или единствен досега кој во првата фаза беше изгласан од претходниот парламентарен состав па еве имаме ние таква чест втората фаза ние да ја разгледуваме. Сите извештаи од комисиите на кои присуствував и на кои не присуствував се тука пред мене и гледам дека донеле ист заклучок, за му се предложи на Собранието да усвои предложениот закон да оди во нацрт фаза. Тоа го направивме и мислам дека тоа е позитивно. Од тој аспект на Комисијата за политички систем беше и еден од експертите кој учествувал во изготвувањето на овој закон, даде и свое видување, даде и одредени критики за законот и отвори некои дилеми. Најголемата дилема и тогаш и сега, според мене е она што значи членот 95 или приватизацијата на сите тие јавни установи каде со право, одредени луѓе од мојата општина кои се засегнати, реагираат и имаат некои забелешки по однос на она што е предложено по текстот на законот, она што пред малку и го напомена и претседателот на Комисијата за образование, со допис до нас се обратија и органите на јавните научни установи, членки на Универзитетот “Свети Кирил и Методиј”. Значи тие се засегнати. Секој од своја гледна точка е засегнат по однос на тоа што значи приватизирањето на јавните установи. Така што и ние како пратеници, по однос на сите тие препораки кои стигаат од луѓето кои се засегнати, треба да го кажеме своето мислење.

Сега доаѓаме до една констатација која ја говори министерот дека моделот се критикува од страна на нас пратеници, бидејќи им нуди малку на пратениците. Ние поради тоа го критикуваме моделот, бидејќи вработените, на разни начини, дали во писмена форма, или усмено, дали во директни разговори, реагираат во однос на тоа што е предложено, а од друга страна она што го напомена, еден од луѓето кој се претстави дека е изготвувач на една форма на законот, кажува дека во некоја форма биле предложени уште 6 модели на приватизација ако не се лажам, меѓутоа како такви ние ги немавме на разгледување. Можеби не се подобри од овој модел. Меѓутоа добро ќе беше како такви ние да ги имавме и да можевме и за нив да дебатирале. Но, останува тоа што е понудено да го разгледуваме и она што како Собрание успеавме, предлогот да оди во нацрт фаза. Така што јас како член на Комисија за политички систем, господинот Шапуриќ, господинот Кире Гештаковски, Аднан Ќахил, поднесовме и амандман, не знаејќи во тој момент дали ќе се усвои законот да оди во нацрт фаза. Поднесовме амандман токму на член 95 каде што баравме зголемување на одредени проценти за

приватизирањето на јавните установи, од тие причини што го рече и министерот дека го критикуваме моделот, од тоа дека им се нуди малку на вработените и по однос на 5%, баравме одредено зголемување, по однос на 20% баравме одредено зголемување, со самото тоа што се 75% кои би требало да одат на берза, би се намалиле за тие проценти што баравме да се зголемат, во претходните две точки. Меѓутоа, гледајќи од овој аспект сега, нашиот амандман станува безпредметен. Ни останува на нас како предлагачи сега да апелираме до предлагачот, да ги разгледа тие и во наредната фаза да се произнесе по однос на тоа. Јас пак ќе речам дека сепак со право се реагира по однос на моделот за приватизација кој е понуден, би можело и ние како пратеници да дебатираме и околу некои други модели, кои биле разгледувани некаде каде се подготвувал текстот на законот, немавме таква можност. Од тој аспект уште еднаш, искрено, ќе апелирам до предлагачот, она што беше нашето реагирање како амандман да го разгледаат сериозно во понатамошната фаза.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Повелете господине Георгиевски.

МИХАЈЛО ГЕОРГИЕВСКИ:

Законот за установите е важен закон од суштинско значење. Поради тоа, јас се приклучувам кон оние што настојуваат овој закон сега да биде нацрт, а потоа предлог, и во комисиите, а еве благодарение и на министерот, и тој се согласи, Законот оди како нацрт. Тоа што значи? Значи и министерот и другите да слушаат што зборуваат овде пратениците, што зборуваат другите по установите на кои се однесува и откако ќе соберат доволно материјал, да седнат и да направат предлог закон. Поради тоа, еве јас во таа функција ќе дадам неколку забелешки кои треба да се разгледуваат, треба да се размислува околу нив и на крајот да се заземе конечен став во нацртот, односно предлог законот.

Прво, би се заложил во овој закон да се врши разграничување, односно раздвојување што е јавна услуга и дејност од јавен интерес. Јавна услуга се знае што е, одиш во аптека, со рецепта ти даваат лек, тоа е јавна услуга. Или одиш во библиотека, пополнуваш некое ливче, ти даваат книга. Тоа е значи јавна услуга, тие вршат таа услуга. Меѓутоа, дејност од јавен интерес е нешто друго. Тоа значи да напишеш книга, да одглумиш некоја улога некаде, да насликаш слика, тоа е веќе дејност од интерес за државата, за нацијата. Значи тоа е веќе јавен интерес и мора да се врши дистинкција, мора да се врши разлика меѓу едното и друго. Кои се

установите што вршат таква дејност се знае: Научни институции, научни установи, таму се врши таа јавна дејност што има национално и државно значење. Тоа во законот мора да си најде соодветно место и соодветен третман.

Во комисиите многу се зборуваше, а еве и сега овде, за приватизација на установите. Приватизацијата секаде може да се врши, но во некои места не може да се врши приватизација, не може да се направи приватизација на националните установи. На пример, Националниот музеј на Македонија, каде што лежи националното богатство, Националната библиотека на Македонија - тие не можат да се приватизираат, да бидат приватни тие се од национален карактер и мора во закон да стои дека установи од национален карактер не можат да бидат приватизирани поради државниот и националниот интерес. Тоа е секаде во светот, Бритиш музеј, или националните библиотеки во Париз, Лувр, итн. Значи, може дел од тие установи да се приватизира, како на пример хигиеничарките и други, но целата установа не може да се приватизира бидејќи е во функција на државата и нацијата.

Овде би се задржал и на една друга точка, а тоа е, Законот има супсдеријарна примена. Тоа што значи? Ако одредена установа има знак со кој е регулирана нејзината дејност ќе биде изземена од овој закон на пример, Законот за универзитети, таму се знае што е универзитет и која е неговата дејност. Тој закон мора да биде прилагоден според законот што е донесен за таа Установа. Или, законот за научна дејност и за национални институции, тие закони мора да имаат посебно важење и да бидат изземени од овој закон, кој ќе има само општи начела, а посебните начела ќе бидат ставени во оние закони што ја регулираат дејноста во одредена институција односно установа од таков карактер. Тука спаѓаат Универзитетот, националните научни институти и други. Значи, овој закон не можеме да го применуваме генерално, ако веќе постои друг закон кој е поприменлив, во овој закон само општите начела ќе се регулираат, но не и посебните кои важат за одредени установи како што е, повторувам, Универзитетот и др.

На крајот, овој закон треба да се даде на широко разгледување, да се испраќа по установи и разни други асоцијации, тоа да се разгледа и да се донесе, се што е добро добро да се прифати а се што е балас во тие установи да се регулира со закон и да се донесе еден закон кој ќе биде навистина како пример како работат установите. Мора да видиме и во другите земји како функционираат тие установи, да се служиме со примери. На пример, тие земји што веќе поминале низ тоа како на

пример Бугарија, Франција и други земји кои понапред отишле во поглед на установите и нивното функционирање и работење.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам, г-дине Георгиевски.

Повелете г-оѓо Гашоска, имате збор.

ЦВЕТАНКА ГАШОСКА:

Почитуван г-дине претседателе, господине министри, колеги пратеници,

Понудениот закон за установите за мене не е неприфатлив. Сепак, се прилучив кон мнозинството и на Комисијата за здравство гласав Законот да оди во фази.

Очигледно, вработените во јавниот сектор ги штитат сопствените интереси, не им се напушта комодитетот што си го имаат како вработени во јавните установи. Но, многу поинаку, сосема различно гледаат на истиот проблем веќе приватизираните поединци и групи, поточно оние кои си основале приватни организации, за сега организации, кои наскоро со усвојувањето на Законот ќе се пререгистрираат во установи, како што впрочем се случи во далечната 1997 година.

Во членот 14 од Законот се вели: “Јавни установи основаат Собранието и Владата на Република Македонија”. Но не треба да се заборава фактот дека ние се движиме во обратна насока. Јавните установи се формирани, сите се општествени, државни. На оваа влат, пак паѓа тежината или товарот во духот на реформите истите да ги приватизира. Секоја, ама баш секоја приватизација е непопуларна, болна, особено после 50 годишна лежарност и сигурност. Вработените треба да ја напуштат пасивноста или пасивнатај позиција, позиција на чекање. Подобро е да се групираат по дејности и да се вклучат во процесот на приватизацијата по активно, да ги приватизираат работните простории, опремата, дејноста.

Предлагачот, односно Владата кажува децидно на кој начин ќе се изврши приватизацијата во членот 95 и тоа е она што предизвикува немир кај вработените и грижа за вработените. Токму тие со понудените можности имаат прдност при продажбата на имотот и опремата. Затоа реков дека вработените треба да бидат поактивни, а не пасивни посматрачи или на листа на чекање.

Закупот како варијанта што останува или постои им дава 5 годишна можност на вработените да останат на иста работа, а потоа зависи од нив самите.

Ченот 108 го обврзува закупецот да не ја менува дејноста. Исто така е должен континуирано да ја врши истата дејност. Тоа е уште една голема сигурност што ја обезбедува Законот за вработените.

Не можам само да се согласам со ставот 2 од членот 103 кој вели: “На вработените не може да им престане работниот однос по основ на технолошки вишок во рок од една година од денот на уписот на приватната установа во судскиот регистар”. Тој период сепак треба да биде нешто подолг, како што предложи колешката Станковска, а моето мислење е дека тој треба да биде три години за да можат преземените вработени да се соземат и да се најдат себе си во натамошната работа.

Никако не можам да се согласам со Предлогот на законот од работната експертска група, цитирам: “Со договорот за продажба се утврдува обврската купувачот да ги преземе вработените и со нив да заснова работен однос на неопределено работно време”. Овој предлог не само што не е реформски, туку мислам дека е и ретрограден. Понудениот закон дава период од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон да тече приватизацијата, што сметам дека е сосема доволно, во спротивно, до бескрај ќе ги одолжиме и продолжиме можностите за приватизација на јавниот сектор. Доволно долг период да се престојат секундарците, терцијерците, експертите, научниците. За тоа време Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, ќе утврдат кои институции се од интерес на Република Македонија и понатаму да останат од јавен интерес.

Почитувани пратеници, ваков е коментарот на вработени во јавниот сектор: Дајте веќе еднаш да се приватизира се што треба да се приватизира за да можеме да се почувствуваме вредни и корисни за државата. А, граѓаните на Република Македонија, добро знаат, го почувствувале благодетот од приватните дејности. Силно сум убедена дека немаат против законот за приватизација на јавниот сектор.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам, госпоѓо Гашоска.

Дали некој друг бара збор? (Никој)

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот.

Ако може, да се обидеме да се собере кворум, бидејќи добив информација дека многу од членовите на Парламентот имаат попладневни партиски активности, централни одбори, централни комитети, но да видиме сега што ќе речат координаторите.

Ако тешко може да се собере кворум, во тој случај тука ја завршуваме денешната работа.

Продолжуваме со работа утре, поради моите обврски во 11,00 часот.
(Седницата прекина во 14,55 часот)